

Kur'ân Öncesi Toplumda Kız Çocukları İle İlgili Yanlış Tutumlar ve Hz. Fatıma Prototipi Üzerinden İlişkilerin Yeniden İnşası

ZEKİ TAN^a

Öz: Allah'ın aynı özden yarattığı kadın ve erkek sorumlulukta eşittirler. Vahiy kadın ve erkeği birbirini tamamlayan “zevc” terimini kullanarak anlatır. Kadının fıtraten naifliği ve zarıflığı hem eş olmada hem de annelikte avantaja dönüştürülmesi gerekirken, erkek kendi biyolojik “farklılığını” da kullanarak kadına zulmetmiştir. Hâlbuki kadın ve erkek sahip oldukları biyolojik, psikolojik “farklılıkları” ile övüneceklerine veya dövüneceklerine yeteneklerini sergileyerek değer üretebilirler. Kur'ân nâzil olduğu Mekke toplumunda verili kadın sorunu ile karşılaştı. Kur'ân bu problemi Hz. Meryem vb. prototipler üzerinden çözer. Hz. Peygamber de Hz. Meryem ile paralellik kurarak Hz. Fatıma üzerinden yeni bir model inşa eder. Hz. Fatıma değer üreten, babasına “annesini” kadar sevgili olacak kadar yakınlık kuran, ahiret endeksli hayata yönelen, birey ve özne olabilen, olayların arka planına nüfuz edebilen, hizmet davranışları ile görünen bir karakter olarak tarihteki silinmez yerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, kadın, farklılık, Fatıma, prototip, değer üretme.

^a Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü
zekitan64@windowslive.com

Wrong Attitudes about Girls in Pre-Qur'an Society and Reconstruction of Relations on the Fatima Prototype

ZEKİ TAN

Abstract: The male and the female created by God from the same essence have equal responsibilities. Revelation tells us that the woman and man complement each other by using the term "taste". Whilst the woman's naivety and elegance need to be transformed into an advantage both in maturity and in motherhood, the man persecuted her using her biological "difference". However, men and women can produce value by demonstrating their abilities to praise or beat with the biological and psychological "differences" they possess. The Qur'an was confused with the problem of women in Mecca, where it was revealed. Qur'an solves this problem through prototypes, such as SaintMary and so on. The Prophet builds a new model on Fatima paralleled to Mary. Fatima has taken its indelible place in history as a character who produces value, becomes a lover as close to his father as his "mother", is a personality and subject that can be indexed with the hereafter, and can penetrate into the background of events.

Keywords: Quran, woman, difference, Fatima, prototype, producing value.

Giriş

“...Ey Huzeyfe, bu gece yeryüzüne, daha önce dünyaya hiç inmemiş bir melek indi. Bu melek, Rabbimin izniyle ondan bana selam getirdi, Fatma'nın cennet kadınlarının en yücesi olduğunu müjdeledi...”¹

Sayırsız problemlerin toplumları sarstığı günümüz modern dünyasında, insanlık onuruna yakışır aydınlık geleceğin inşası için herkese büyük sorumluluklar düşmektedir.² Zira içinde yaşadığımız dünyada insanlık olarak birçok problemle karşı karşıyayız. Bunlardan önemli biri de kadın problemidir. Bu problemin daha sağlıklı anlaşılması için İslam'dan önceki kadının konumuna bakmakta fayda vardır. İslam öncesi cahiliye toplumunda kadın üretim mekanizmasında yer almadığından fazlaca dikkate alınmazdı. Bu durum doğuştan başlıyordu. Bir adamın erkek çocuğu doğarsa sevinir, şenlik yapar; şayet kız çocuğu doğarsa utanır ve bir suç işlemiş psikozuna girerdi. Toplumun genelinde olmamakla beraber kızları diri diri gömme âdeti de vardı. Bunu aile şerefi lekeleneyeceği veya yoksulluk çekeceği korkusuyla yapıyorlardı. (İsra, 17/31) Cahiliye çağında bir baba kızını, onun isteyip istemediğine, isteyenin çok yaşlı olup olmadığına bakmadan herhangi bir erkeğe verebilirdi.³ Kur'an-ı Kerim cahiliye toplumunun kadına karşı bu aşağılayıcı tutumunu şöyle anlatır:

“Ne var ki onlardan birine bir kız çocuğu olduğu müjdelense suratu kapkara kesilir. İcini öfkeyle karışık bir hüznün kaplar; Ona müjdelenen şeyin kendisinde oluşturduğu kötümser duygulardan dolayı, toplumdaki kaçıp köşe bucak saklanacak delik arar; şimdi onu zillete katlanma pahasına tutsun mu, yoksa toprağa mı gömsün? Görüyorsunuz değil mi? Ne berbat akıl yürütüyorlar.” (Nahl, 16/58-59) Ayet İslam öncesi Arap toplumunun kadın tasavvurunu çok açık tasvir etmektedir. Allah'ın kızları olduğunu söyleyenler, (Nahl, 16/57) meleklerle ve taptıkları putlara dişi isimler⁴ verenler

¹ Tirmizi, Menakıb, 30

² Fidan Hafsa, *Değişen Dünyada Kadın*, DİB Yayınları, Ankara 2008, s.7.

³ İslam öncesi kadınların genel durumu için bkz. *Çağatay Neşet, İslam Dönemine Dek Arap Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989, s. 133-135.

⁴ Necm, 53/19-20; İzah için bkz. Esed Muhammed, *Kur'an Mesajı -Meal-Tefsir-*, trc. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İstanbul 1999, s. 1081.

buna karşın kız çocuklarını diri diri gömmekten de çekinmiyorlardı.⁵ Kur'an-ı Kerim, kız çocuğuna yapılan aşığılayıcı, kin ve nefret dolu⁶ geleneği de yürürlükten kaldırmıştır.

Vahiy "diri diri gömülen kız çocukları sorulduğunda/sorduğunda, hangi suçtan dolayı öldürüldüklerinin hesabını" (Tekvir, 81/8-9) her hâlükârda sorulacağını haber verir. Bu toplumda kızları sadece diri diri gömmüyor, boğazlayarak öldürüp⁷ köpeklere yediriyorlardı.⁸ Hz. Ömer (r.a.) cahiliye dönemini şöyle tasvir eder: "Biz cahiliye döneminde kadını hiçbir şey saymıyorduk. İslâmiyet geldiği ve Allah (c.c.) onlardan söz ettiği zaman, artık bir takım haklara sahip olduklarını anladık."⁹

Hz. Peygamber (sas)'e birisi gelerek sekiz kız çocuğunu diri diri gömdüğünü anlatır.¹⁰ Yine bir adam Hz. Peygamber (sas)'e gelip şöyle dedi: "Ya Resûlellah! Bizler, cahiliye insanları ve putlara tapan kişiler idik. Bu sebeple (kız) çocukları öldürüyorduk. Yanımda bir kızım vardı. Büyüyüp, kendisini çağırduğumda, çağırmandan dolayı sevinecek (bir yaşa geldiği) zaman bir gün onu çağırardım, o da peşimden geldi. Ben de, ailemin uzak olmayan bir kuyusuna kadar gittim. (Kuyunun yanına varınca) elini tutup onu kuyunun içine attım. Ondan hatırımda kalan son şey; *babacağım! babacağım!* demesidir." Bunun üzerine Resûlellah (sas) gözyaşları boşalınca kadar ağladı. Resûlellah (sas)'in yanında oturanlardan bunu gören bir adam, olayı anlatana; "Resûlellah'ı hüznlendirdin!" dedi. (Resûlellah) bu adama; "Bırak onu, buyurdu, çünkü o, kendisini ilgilendiren, endişeye sevkeden bir şeyi sormaktadır." Sonra olayı anlatan zata; "Haberini bana tekrar anlat!" buyurdu. O da tekrar anlattı. (Resûlellah da) gözyaşları sakalına ininceye kadar ağladı. Müteakiben şöyle buyurdu: "Allah cahiliye (dönemi insanların)

⁵ Bintu's-Şatî' Aişe Abdurrahman, *Rasulullahın Kızları ve Torunları*, trc. İsmail Kaya, Uysal Kitabevi, Konya, 1987, s. 35.

⁶ Zemahşeri, Ebu'l-Kâsım, Carullah Mahmud b. Ömer, *el-Keşşâf an Hakâiki't-Te'vilve 'Uyûni'l-Akâvil fi Vucûbi't-Te'vil*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, 1985, II/414.

⁷ Taberî, Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir, *Câmiu'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'an* (ofset, Baskı) Beyrut, 1988, XXX/72; er-Râzi, Fahrüddin Muhammed b. Ömer, *Tefsiru'l-Kebir*, Beyrut, 1982, XX/56.

⁸ Taberî, Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir, *Câmiu'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'an* (ofset, Baskı) Beyrut, 1988, XXX/72; er-Râzi, Fahrüddin Muhammed b. Ömer, *Tefsiru'l-Kebir*, Beyrut, 1982, XX/56.

⁹ Müslim, Talak, 32.

¹⁰ Taberî, *Câmiu'l-Beyan*, XXX/72; Râzi, *et-Tefsiru'l-Kebir*, XX/56.

dan, yapmış oldukları şeyleri kaldırmıştır.”¹¹

Yukarıda Hz. Ömer'in işaret ettiği “kadını hiç bir şey saymayan” cahiliye kültürüne ait bu tavırlar, tarihi süreçte din kisvesine bürünerek zuhur etmeye başlamıştır. Bu şekilde başta Hz. Fatıma olmak üzere ehl-i beyt hanımlarının “rol model” alınmaları toplumda meydana gelen veya getirilmek istenen kadın aleyhtarlığına imkân bırakılmamış olur.

Kız çocuğu olduğunda nefesi kesilip donup kalan, utanan, bunu zillet kabul eden, hayal kırıklığına uğrayan “bu da nereden çıktı” zihniyeti tarihi süreçte kaybolmadı. Modern dönemde bile tekrarlanabiliyor. Bunun bir kaç örneği de şu satırlarda görülmektedir.

Meclis Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nda “Çocuk cinsiyeti nedeniyle kadın üzerinde oluşturulan psikolojik şiddet, başlık parası ve geleneksel evlilikler” konulu alt komisyon raporunda kadına yönelik ‘erkek çocuk’ baskısının boyutları örneklerle anlatıldı. Raporda eğitim ve kültür düzeyi ne olursa olsun tüm birey ve ailelerde aleni ya da üstü örtülü olarak ‘erkek çocuk sahibi olmak’ ideali olduğu şöyle vurgulandı: “Erkek çocuğu olmadığı için kadın psikolojik şiddet görebilmekte, eşi tarafından üzerine kuma getirilmekte ya da boşanmayla tehdit edilebilmektedir. Bazen de fiziksel şiddete maruz kalıp, intihar etme noktasına getirilmektedir.” Raporda, çocuğun cinsiyetinin kadın için de önemli olduğu vurgulanırken, “Çünkü erkek çocuğu olduğunda kocası ile bağının daha güçlü olacağına, kocasının ve ailesinin gözünde değerinin daha yükseleceğine inanılmaktadır. Erkek açısından ise erkek adamın erkek oğlu olur inancı, baba soyunun devamı ve aileye kaynak sağlamaları gibi beklentiler bu önemi artırmaktadır” denildi. Trabzon'un gecekondu mahallesinden 57 yaşındaki Melahat rapora şu sözleriyle girdi: “Ben de gençliğimde erkek çocuk sahibi olana kadar kocamdan baskı gördüm, hem de kıyamet gibi. Önce 4 kızım oldu. Her doğumda ‘Erkek niye doğurmadın; yine kız doğurdun, beni konu komşuya rezil ettin’ baskısı vardı. 5. çocuğumun oğlan olmasıyla bu baskı sona erdi. Ancak 5. doğumda Allah’a çok yalvardım, ‘yarabbi ya öldürürsün ya oğlan getirirsin’ diye çok dua ettim. Allah dualarımı kabul etti.” Erkek çocuk için yapılan baskı sadece aileden değil komşu-

¹¹ Dârimî, Mukaddime I.

lardan da geliyor. Şanlıurfa kent merkezinde 37 yaşındaki Adalet'e, ilk çocuğu kız olduğunda komşuları "Vah vah... Üzülme inşallah sağlıklı olur' dedi. Adıyaman'da gecekondulu mahallesinde yaşayan bir kız çocuğunun sitemi: "Bizim oralarda kız olarak doğmuşsanız çileniz daha bebekken başlar. Kimi zaman okula gidemezsiniz, kimi zaman erkeklerle alınan bir çift ayakkabıdan bile mahrum kalırsınız. Hep, 'Kızımın sonu da benim gibi mi olur' diye düşünüyorum. Aşkını yalnızca televizyonda izlediğim filmlerde gördüm. Kız olduğumuz için bizim televizyona bile bakmamız yasaktı."¹²

Hz. Fatıma'nın Özellikleri

Bu yazıda Hz. Peygamber (sas) ve kızı Hz. Fatıma arasındaki ilişkiye dikkat çekilerek, bütün yönleri ile hayatı Müslümanlar için örnek olan Hz. Peygamber (sas) ile genelde baba-evlat, özelde baba-kız münasebetine bir nebze de olsa vurgu yapılacaktır. Sevginin ve saygının zirvesini temsil eden anne sevgisinin ve saygısının kızdaki karşılığını Hz. Peygamber (sas) Hz. Fatıma ile olan ilişkisinde maksimum seviyede görmek mümkündür. Aslında Hz. Peygamber (sas) "*Benim namazı kıldığım gibi kılmız*"¹³ ifadesinde namazın nasıl kılınacağı mesajını namazından vermekte, "*Hac menasikini benden alın, benden gördüğünüz gibi yapın*"¹⁴ diyerek de hacın ritüellerinin nasıl yapılacağını yine kendisinin yaptığı gibi yapılmasını istemektedir. Kadınlara karşı davranışlarda da Hz. Fatıma örneği üzerinden topluma mesaj vermektedir. Tıpkı evlatlık kurumunun Arap toplumunda kaldırılmasının Hz. Peygamber ve Zeyd b. Harise¹⁵ örneğinde kaldırıldığı gibi...¹⁶ Aslında Hz. Fatıma farklı kültürleri bir arada tutma ve yaşatma hususunda manevi dinamik ve ortak noktalardan birisi olabilir.¹⁷ Çünkü Hz. Fatıma farklı kültürlerin fikir ürettiği ortak değer olma özelliğine de sahiptir.¹⁸

¹² <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1040784>:10.04.2016.

¹³ Buhari, Ezan 18, 60; Darımi, Salat, 42; Müsned, V/52

¹⁴ Müslim, Hac, 310.

¹⁵ Ebu's-Suud, Muhammed b. Muhammed el-İmâdi, *İrşadu'l-Akli's-Selim ilâ Mezâyâ'l-Kur'âni'l-Kerim*, Beyrut, t.y., VII/106.

¹⁶ Ahzab, 33/40.

¹⁷ Kandemir M. Yaşar, "Fatıma" *DİA*, İstanbul 1995, XII/219-220.

¹⁸ Hz. Fatıma ile ilgili yapılan çalışmalar için bkz. Kandemir, a.g.m., XII/219-220.

Hız. Peygamber (sas)ın kızı Fatıma'ya olan davranışları oldukça ilgi çekicidir. İnsanlık onuru ile bağdaşmayan hadiselerin yaşandığı bir toplumda Hz. Peygamber kızına şöyle hitapta bulunuyordu: *"babasının annesi Fatıma"*.¹⁹ Bu hitabın anlam ve önemini İslam öncesini bilmeden kavramak zordur. Çünkü bir tarafta varlığı ile yokluğu aynı olan bir *"varlık"* iken, diğer tarafta anne gibi *"saygıdeğer"* bir hanımefendi.

Arap toplumunda anneye hürmet edilmektedir.²⁰ Hatta Aişe Abdurrahman bnt. Şatı' bu hususta: *"Araplardan daha fazla annenin şeref ve ikramına değer veren zaman toplumunu bilmiyorum. Şerefli hür oğullarım, annelerin azizeliğine ve hür olmalarına duydukları aşırı ilgi abide olacak niteliktedir"* der. Hire Hükümdarı Amr b. Hind misafir olarak davet edildiği yerde annesine saygısızlık yapılmasına tahammül etmeyip bunu savaş sebebi saymıştır.²¹ Cömertliği ile meşhur Hatemi Tai'ye, cömertliği annesinden tevarüs ettiği ifade edilir.²² Fakat buna rağmen kız çocuklarına karşı oluşturulan önyargı bir türlü kırılmamıştı. Ta ki Hz. Peygamber (sas) gönderilince bu problem çözülebilmştir.

Yalnız bu problemin bir daha nüks etmemek üzere kabuğuna çekildiği zehabına da kapılmamak gerekir.

Hizmet Davranışları

Hizmet davranışı kadınların hoşlandığı şeyleri yapma, rahatsız oldukları şeyleri yapmamadır. Hayatın değişik karelerinde onlarla nazik konuşma, sevgi ile bakma, güzel hitap etme, zaman zaman hediye alma, hatıralarını dinleme, hatıralarına saygı gösterme aynı şeyi yüz defa anlatsa da her defasında sabırla onu dinleme..., Bunların hepsi hizmet davranışlarıdır. Bu davranışlar, düşünce, planlama, zaman, çaba ve enerji ister.²³ Eğer gerçekten isteyerek yapıyorsa sevginin ifadesi olup onu hayata bağlar.

Hız. Peygamber (sas) kızı Hz. Fatma'dan bahsederken yukarıda geçtiği üzere *"ümme Ebiba"* *"babasının annesi"*, *dünya kadınlarının efendisi"*,

¹⁹ İbnü'l-Esir Ali b. Muhammed el-Cezeri, *Üsdu'l-Ğabe Fi Ma'rifeti's-Sababe*, by., ty., VI/220; İbn Hacer, Şemsuddin Ahmed b. Ali, el-Askalani, *el-İsâbe fi Temyizi's-Sababe*, Mısır, 1328, IV/377; Ebu Nuaym, *Hilyetu'l-Evliya*, II/39.

²⁰ Zihar ile ilgili ayetlere bkz. Mücadile, 58/2-3.

²¹ Bintu's-Şatı, a.g.e.I/20-23.

²² Bintu's-Şatı, a.g.e.I/23.

²³ Chapman Gary, *Beş Sevgi Dili*, trc. Betül Çelik, İstanbul 2004, s. 94.

ve “Fatma benim bir parçamdır, onu sevindiren beni sevindirmiş, onu üzen de beni üzmüş olur²⁴” şeklinde tanıttığı goncasına karşı söylediği sözlerin sarf edildiği tarihi süreçte ki durum kadının toplumdaki konumunun ve hiyerarşide insan yerine konulmadığının ifadesidir. Bu sözler kadına karşı hizmet davranışlarımızın nasıl olması gerektiğini de asırlar boyunca bize anlatır. Hz. Peygamber (sas) Fatıma’yı görünce sevinir, kendisini ziyaret için gelen kızını ayakta karşılar, ellerini tutarak yanaklarından öper, ona iltifat eder, yanına veya kendi yerine oturturdu. Babası kendi evine gelince Fatıma da onu aynı şekilde karşılar ve ağırlardı. Hz. Peygamber (sas) yolculuğa çıkarken aile fertlerinden en son Fatıma ile vedalaşır, yolculuktan dönünce de ilk olarak onunla görüşürdü.²⁵ Kadına yönelik olan bu ve buna benzeri “*hizmet davranışları*” onu hayata bağlayacak, onu mutlu ve mesut edip, toplumda değer üretir hale getirecektir.

Değer Üretmesi

İnsanı farklı kılan ürettiği değerdir. Değer üretenler farklı olup fark edilirler. Tarihi olaylara müdahil olup farklı olanlar, insanlık için değer üretenlerdir. Hz. Fatıma da kendisinden sonra bıraktığı manevi mirası sayesinde hep farklı anılanlar arasında olmuştur. İslam’ın ilk yıllarından itibaren Hz. Peygamber (sas)’in hep yanında Hz. Fatıma görünmüştür. Küçüklüğüne rağmen evden çıkarak babasını takip eder, babası olumsuzlukla karşılaşır diye kaygılanırdı. Bir seferinde Hz. Peygamber Kâbe’de namaz kılariken secdeye vardığında omuzlarına müşrikler tarafından bir devenin işkembesinin atılması üzerine Fatıma’nın koşarak babasının üzerindeki pislikleri temizlemesi ve bunu yapanlara kızması Hz. Peygamber (sas) ile olan yakınlığını göstermektedir.²⁶

Hz. Fatıma fırsat buldukça babasının yanına gider, ona hizmet etmekten zevk duyardı. Baba ile kız arasındaki derin ilişkinin boyutlarını göstermesi açısından Mekke’nin fethindeki davranışları da çok anlamlıdır.²⁷ Hz. Peygamber (sas)’e çok düşkün olan Hz. Fatıma babasının vefatından dolayı çok sarsılır. Hz. Peygamber (sas) defnedildikten

²⁴ Buhari, Fedailu Ashabi’n-Nebi, 12, 29; Müslim, Fedailu’s-Sahabi, 93-94

²⁵ Bkz. Kandemir, a.g.m., XII/219-220.

²⁶ Buhari, Vudu, 69; Müslim, Cihad 107-110.

²⁷ Buhari, Gusul, 21; Salat, 4.

sonra gördüğü Enes b. Malike, “Resulullahın üzerine çarçabuk toprak atmayı eliniz nasıl vardı, gönlünüz nasıl razı oldu?” diyerek gözyaşı dökmüştür.²⁸ Hz. Peygamber (sas)’in neslinin Hz. Fatıma ile devam etmesi, bu nesilden sayısız ilim ehlinin çıkması ve halen bunların gönüllerde yer etmesi Hz. Fatıma’nın faziletini gösterir.

Kur’an-ı Kerim’de: “Ey Peygamberin şerefli hane balkı, ey Ehl-i beyt! Allah sizden her türlü kırı giderip sizi tertemiz yapmak istiyor”²⁹ buyurur. Elmalı’nın dediği gibi bu âyet “baptıyarlar hanedanı nebiy...”³⁰ silsilesini tebci etmiştir. Özellikle Hz. Peygamber (sas)’in Hz. Fatıma ile Hz. Ali ve çocukları Hasan ile Hüseyin’i abasının altına alarak “Allah’ım! Bunlar benim Ehl-i beytimdir; onları kötülüklerden koru ve kendilerini tertemiz kıl”³¹ diye dua etmesi onların ihraz ettiği makamı göstermektedir. Bu özel davranış Hz. Fatıma’ya manevi bir misyon yüklemiştir ki böylece ehl-i beytini ümmetine “emanet” olarak bırakmıştır.³²

Hadiselerin Arka Planını Okuması

Hz. Fatıma’nın olayların iç yüzünü, özünü ve altında yatan gerçeği okumakta anlayış sahibi olduğu görülmektedir. Hz. Peygamber (sas) son hastalığı sırasında Kur’an-ı Kerim’i Cebrail ile her yıl bir defa birbirlerine okuduklarını bu sene Cebrail’in aynı maksatla iki defa geldiğini, söylemesi üzerine Hz. Fatıma’nın ağladığını görünce Hz. Peygamber (sas) ailesinden ilk önce kendisine onun kavuşacağını ayrıca onun mümin kadınların hanımefendisi olduğunu söylemesi üzerine de gülüp sevinmiştir.³³

Hz. Peygamber (sas) “...Ey Hüzeyfe, bu gece yeryüzüne, daha önce dünyaya hiç inmemiş bir melek indi. Bu melek, Rabbimin izniyle ondan bana selam getirdi, Fatıma’nın cennet kadımlarının en yücesi olduğunu müjdeledi...”³⁴ ve Hz. Peygamber (sas) Hz. Fatıma’ya (İnnellahe yağdibu liğababiki, ve

²⁸ İbn Sa’d, Tabakat, 2/278

²⁹ Ahzab, 33/33.

³⁰ Elmalı’lı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul 1986, VI/3892.

³¹ İbn Kesir, Ebu’l-Fidâ İsmail, *Tefsiru’l-Kur’ani’l-Azim*, İstanbul 1985, VI, 410.

³² Tirmizi, Menakıb, 31; Ehl-i Beyt için bkz. Öz, Mustafa, “Ehl-i Beyt”, *DİA*, İstanbul 1994, X/499.

³³ Buhari Fedailu Ashabi’n-Nebi, 12; İsti’zan, 43; Müslim, Fedailu’s-Sahabe, 97-99.

³⁴ Tirmizi, Menakıb, 30

yarda li rıdaki) “*Senin gadap ettiğin şeye Allah da gadap eder, razı olduğun şeyden Allah da razı olur.*”³⁵ diyerek Allah katındaki değerini göstermektedir. “*Kıyamet günü olunca, perde gerisinden bir münadi şöyle seslenecek; “Ey mahşer halkı, gözlerinizi kapayın Fatıma Binti Muhammed geçecek.*”³⁶” ifadeleri de Hz. Fatıma’nın faziletini göstermesi açısından anlamlıdır.

Birey ve Özne Olması

İnsanı toplumda farklı konuma getiren onun formel özelliğinden ziyade kendine özgü ayırıcı özelliklerinin bulunmasıdır. İnsanı da anlamlı kılan zaten budur. Toplumlara oluşturan ve içinde yaşadığı ilişkilerle anlam kazansa da esas olan onlardan bağımsız kendi başına bir varlığı ve kimliği olmasıdır.³⁷

Cinsiyeti ne olursa olsun toplumdaki her ferдин potansiyeli ölçüğünde kendini farklı kılan karakteri ile bir birey olması halinde onu yaşadığı toplumda hüsnü kabule götüreceği gibi kendisine karşı özgüvenini de geliştirecektir. Kendisini hayatın bir parçası olarak görür ve kendisini daha değerli bir varlık olarak telakki eder. Çünkü insanı değerli kılan onun toplumda kâle alınması ve umursanmasıdır. Birey açısından kabul edilebiliyor muyum? Beni olduğum gibi, yargılamadan kabul ediyorlar mı? Değerli miyim? Beni vazgeçilmez ve eşsiz olarak görüyorlar mı? Yeterli miyim? Beni becerikli, bir şeyler yapabilecek güçte görüp yapabileceğime güveniyorlar mı? Sevilmeye layık mıyım? Beni ben olduğum için özleyip benimle zaman geçirmek istiyorlar mı? Sorularının cevap bulması önemlidir. Bütün bunların gerçekleşmesi yaşamın anlamlı kılınmasıyla bireye verilen değer ve bunun reel hayata yansması ile ancak ortaya çıkar.³⁸

Asr-ı Saadette Hz. Fatıma dâhil kadınlar toplumu inşaada “özne” olarak yer aldılar. Bu da onları mutlu etmek için bir faktördü. Hayatın dışına itilmekten hayatın öznesi olmak... Bireye insanlık dünyasına verdiği hizmetlere göre değer biçilmesi dikkate alındığında Hz. Fatıma’nın geride bıraktığı manevi mirasın yeri inkâr edilemez. O, Uhud

³⁵ İbn Hacer, *el-İsabe*, IV/378.

³⁶ Canan, İbrahim, *Hadis Ansiklopedisi*, İstanbul 1996, XII/407.

³⁷ Demir, Ömer-Acar Mustafa, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara 1977, s. 39.

³⁸ Cüceloğlu, Doğan, *İletişim Donanımları*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2002, s. 89.

Gazvesi'nde on hanımla birlikte gazilere yiyecek ve su taşıyarak yaralıları tedavi eder. Hz. Peygamber (sas)'in dişinin kırılması üzerine yüzündeki kanları temizlemeye çalışır. Kanın dinmediğini görünce bir hasır parçası yakıp küllerini yüzüne bastırmak suretiyle akan kanı durdurmuştur.³⁹ Hz. Fatıma'nın savaş anlarında bile babasını yalnız bırakmaması Hz. Peygamber ile Hz. Fatıma arasındaki sevginin derinleşmesi ve kökleşmesini tesis etmiştir. Anadolu'da hastaya şifa sembolü olarak kabul edilmesine yol açmıştır. Hastaya şifa vermek için masaj yapanlar "*el benim elim değil, Fatıma anamızın elidir*"⁴⁰ ifadesi halk kültüründe meşhurdur.

Hz. Peygamberin Hz. Fatıma'ya Olan İlgisi

Hz. Peygamber (sas) Hz. Fatıma'ya ilgi ve alakasını sadece çocukluğunda değil evlendirdikten sonra da devam ettirmiştir. Onu gözü gibi korumuş ve hayata hazırlamıştır. Namaza uyandırmış, onun üzüntüsüne ortak olmuş, sevincini paylaşmıştır. Hz. Peygamber (sas) sevgili kızı Hz. Fatıma'yı şefkat, merhamet, nezaket nezahet, edep ve haya açısından da rol-model olacak bir boyutta yetiştirmiştir.⁴¹ Yetim doğup öksüz büyüyen bir peygamber babanın kızı olan Fatıma, babasının zengin ruhundan aldığı payla çok hassas bir yaratılışa sahipti.⁴² Sahip olduğu bu manevi dünya ile Hz. Peygamber (sas)'in altın neslini devam ettirecek Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i de yetiştirecekti. Enes b. Malik'in ifade ettiği gibi: "Aile fertlerine karşı Hz. Peygamber (sas)'den *"daha şefkatli"* kimse yoktur.⁴³ Kendisine hediye edilen atlastan bir kumaşı Hz. Fatıma'ya özel olarak göndermiştir.⁴⁴ Nebi (sas) bu davranışı ile kendisinden sonra ümmetinin takip edeceği yöntemi göstermek için olsa gerektir. Baba kız ilişkisinin parametreleri hususunda birer kilometre taşı ve yol haritası özelliğini ortaya koymak içindir. Bu sadece Hz. Fatıma için değil, diğer kız evlatları için de geçerlidir. Hz. Fatıma ve eşi arasında meydana gelen bir tatsızlıktan dolayı Hz. Pey-

³⁹ Müslim, Cihad, 101.

⁴⁰ Öztürk Yaşar Nuri, *Ehl-i Beytin Annesi Hz. Fatıma*, İstanbul 1997, s. 80.

⁴¹ Çalıkçı Aysenur, "*Ehl-i Beyt Anaları*", Ehl-i Beyt Sevgisi, Ankara 2006, s., 58-59.

⁴² Öztürk, a.g.e.,s. 60.

⁴³ Müslim, Fezail 63; Müsned, 3/112.

⁴⁴ Bintu's-Şat', a.g.e. II/163.

gamber Hz. Fatıma'ya uğramış eşi ile barıştırmıştır. Evden ayrılırken Hz. Peygamber (sas)'i neşeli görenler sebebini sorduklarında şöyle demiştir. “Benim çok sevdiğim iki insanın arasını buldum nasıl sevinmeye-yim.” Düğün gecesi Hz. Fatıma'nın evine giderek bir kap suyu alıp önce birkaç ayet okuyup suya üflledi. Sonra da suyu gelin ve damada içirip şu duayı yaptı. “Allah'ım bu evliliği ikisi hakkında da mübarek kıl, zürriyetleri-ni de mübarek kıl” Hz. Fatıma bunu duyduğunda gözyaşlarını tutamaz, ağlar.⁴⁵ Hz. Peygamber (sas)'in bu duası ki neslinden ilim ve irfan ehli dünyaya gelmiştir.

Hz. Zeyneb'i Ebu'l As ile evlendireceğinde üstüne başka kadın almamak şartına bağlamıştır. Damat Ebu'l-As bu sözünde durmuştur.⁴⁶ Hz. Ali'nin de Hz. Fatıma'nın üstüne evlenmek istemesi üzerine Hz. Peygamber tavır almış böyle bir olaya fırsat vermeyeceğini söyleyerek “Fatma'nın *“kendisinin bir parçası”* olduğunu, onun üzülmelerini istemediğini, Cenâb-ı Hakk'ın helâl kıldığı bir şeyi haram kılmamakla beraber bu evliliğe izin vermeyeceğini ifade eder. “Onlara izin vermiyorum, onlara izin vermiyorum, onlara izin vermiyorum” diyerek sert tepki gösterir. Sonra da “ancak Ebu Talib'in oğlu (bu ifade Ali'ye kızgınlığını göstermektedir) kızım Fatıma'yı boşarsa, başka kadınla evlenebileceğini söyler.”⁴⁷ Bu hususta baba kız ilişkisinin nasıl tesis edilmesi gerektiğini çok açık şekilde ortaya koymuştur. Burada özellikle kız evladının babadan bir parça olmasının altı çizilmiştir. Hz. Ali de sevgilinin sevgili kızı üzerine asla evlenmeyip ölümüne kadar beraber yaşamışlardır.

Hz. Peygamber (sas) kızlarının hatıralarını hep yaşatır. Zeynep ve Ümmü Gülsüm'ün adlarını Hz. Fatma'nın iki kızına vererek torunlarını her gördüğünde kızlarını da görmüş gibi olur. Bu kızları unutulmaya terk eden bir toplumun zihniyetine bir tepki olarak görülebilir. Çünkü vefatında bile ümmetine kadınların haklarına riayeti vasiyet etmiştir.⁴⁸

Biyografi yazarı Aişe Abdurrahman, Hz. Fatıma'nın üstüne ev-

⁴⁵ İbn Hacer, *el-İsabe*, IV/379; İbn Sa'd, *Tabakat*, VIII/15.

⁴⁶ Kandemir, a.g.m., s. 220

⁴⁷ Buhari Fedailü Ashabi'n-Nebi, 16, Nikah, 109.

⁴⁸ Hakim Ebu Abdillah Muhammed b. Abdillah, *Müstedrek 'Ale's-Sabihayn Fi'l-Hadis*, Beyrut, 1990, I/131.

lenmeyi şöyle değerlendirir: "Ali tek bir hanımla yaşamaya sabretseydi ne olurdu ki... Çeyrek asır süresince zevce olarak Hatice'yle yaşayan kayınpederini örnek alsaydı ya...⁴⁹ Hz. Peygamber (sas) erkek evladı Kasım vefat ettiğinde müşrikler "*nesli kesik*" şeklinde itabta bulundular.⁵⁰ Cenab-ı hak da Hz. Peygamber (sas)'in neslini kıyamete kadar Hz. Fatıma ile devam ettirmesi⁵¹ Hz. Fatıma'ya ilahi iradenin verdiği kıymeti ve misyonu ifade eder. Bu misyonun devamı ancak manevi karakterin kemale ermesine bağlıdır.

Hz. Fatıma'nın Ahiret Eksenli Hayata Yöneltilmesi

Günümüz kadının problemlerinden biri de evinde daha çok "eşyaya" sahip olmakla mutluluğu yakalayacağı anlayışıdır. Şu bir gerçek ki eşya insan hayatında kolaylık sağlarken mutluluğu getirmeye yetmeyebiliyor. Hatta modern insanın temel problemi, modernizmin ürünü olan yaşama biçiminin onu esir almasıdır. Adına "refah toplumu" dediğimiz ve insanın maddî tatminine yönelik modernizmin ona gerçekten refahı sağlayıp sağlamadığı bugün bir kesim batı insanının sorgulamasına muhatap olmuştur. Kızılhaç örgütünde hemşire olarak çalışan ve birçok ülkeyi gezen bir batılının sözleri şöyledir: "*Gezdiğim birçok ülkede çok önemli bir tespitim oldu. Hayatın daba sade, daba basit olduğu yerlerde insanların daba mutlu olduklarını, refah seviyesi yüksek yerlerde de insanların daba mutsuz ve iç buzurundan yoksun olduklarını gördüm*" Modernizmle eş anlamlı kullanılan bu "refah" anlayışı insanları hangi noktaya getirdi? Tüketici olmayı onurlu bir hâl görür oldu modern insan. Bu yaşama biçimi insanların fizik ötesi dünyaya ait tasavvurlarını bile değiştirdi. Artık modern toplumun insanı cenneti her şeyin bulunduğu, kredi kartlarını limitsiz kullanabileceği ve hatta sadece her istediğini değil, komşusundan biraz daha fazlasını alabileceği devasa bir süpermarket olarak hayal etmekte. Artık insan kendi değerini sahip olduğu şeylerle ölçmekte. Ona göre kendisinin ne olduğu değil, neye sahip olduğu önemli artık.⁵²

Bunu aşmada Hz. Fatıma örneği insanlara katkı sağlayabilir. Nasıl

⁴⁹ Aişe bnt. Şatı', a.g.e., II/183.

⁵⁰ İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İsmail, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim*, İstanbul 1985, VIII/523-524.

⁵¹ İbn Hacer, *el-İsâbe fî Temyizi's-Sababe*, Mısır, 1328, IV/377.

⁵² Köse, Ali, "Modern İnsanın Çıkmazları" Erişim Tarihi: 22.11.2013.

mi? Devlet başkanının kızının çeyizi; bir kadife örtü, içine hurma lifi doldurulmuş deri bir yastık, iki el değirmeni ve deriden yapılmış iki su kabından ibaret olması zühdünün ve dünyaya bakışının günümüz insanına vereceği çok ders ve mesaj vardır. Bazı hususlar dönemin sosyal şartları gereği olarak telakki edilebilir. Fakat evleri gezemeyecek, çocukların oynayamayacak kadar dolduran “çok eşya” ile “az mutluluğun” gözlendiği günümüzde “az eşya” ile “çok mutluluğun” yakalanabileceğini Hz. Fatıma'nın kurduğu yuvada görmek mümkündür. Hz. Peygamber (sas)'in Hz. Fatıma'ya sahip olduğu gerdanlığı bile sattırıp biricik kızının bütün nazarlarını ebedi âleme çevirmesi calibi dikkattir.

Sevbân (ra) anlatıyor: “Peygamber Efendimiz'in yanına Hind binti Hübeyle, elinde iri altın yüzükler olduğu hâlde gelmişti. Rasûlullah (sav) bunu hoş görmedi. O da hemen oradan ayrılarak Rasûlullah'ın kerimeleri Fâtımatü'z-Zehrâ (rânha)'nın yanına girdi. Ona başından geçen hâdiseyi anlattı. Bunun üzerine Hz. Fâtıma (rânha) boynundaki altın zinciri çıkarıp:

“-Bunu bana Hasan'ın babası Hz. Ali (ra) hediye etti” dedi. Zincir daha elinde iken Rasûlullah (sav) yanlarına girdi ve şunu söyledi:

“-Ey Fâtıma! İnsanların, “Rasûlullah'ın kızının elinde ateşten bir zincir var” demesi seni memnun eder mi?” dedi. Sonra oturmadan geri dönüp gitti. Bunun üzerine Fâtıma (rânha) zinciri çarşıya gönderip sattırdı, parasıyla bir köle satın aldı ve onu âzad etti. Bu durum Peygamber Efendimiz'e haber verilince:

“-Fâtıma'yı ateşten kurtaran Allah'a hamdolsun!» buyurdular.”⁵³ Çünkü fani ve geçici dünyevi güzelliklerden “gönüllü” olarak uzak duranları ebedi ve kalıcı uhrevi güzelliklerin üretim merkezi⁵⁴ olan cennete hazırlıyordu.

Asıl süs ve ziynetin de imanla elde edilebileceği gerçeğini Hz. Fatıma modelinde ortaya koymakla kıyamete kadar kadınlara “rol model” olarak onu hazırlıyordu. Altın halkayı boynunda taşımayarak manen altın halkanın anası olma misyonu halen bütün tazeliği ile devam et-

⁵³ Nesai, Zinet, 39.

⁵⁴ İslamoğlu Mustafa, *Hayat Kitabı Kur'an Gereğeli Meal-Tefsir*, Düşün yayıncılık, İstanbul 2008, s. 563.

mektedir. Dünyada 53 ülkede yapılan 'umut ve umutsuzluk' anketinin sonuçlarından Nijerya en mutlu, Fransa ise en mutsuz ülke olarak çıktı. İngiliz Times gazetesinde yer alan habere göre, Gallup şirketi tarafından yapılan ankette Nijerya'yı, Vietnam, Gana, Çin ve Brezilya izliyor. Fransız yazar Victor Hugo'nun kitabından esinlenerek habere 'sefiller' başlığını atan gazete, mutsuz ülkeler sıralamasında Fransa'yı İzlanda, Romanya, Sırbistan ve İngiltere'nin takip ettiğini bildirdi. "Eğer başladığımız bu yıl size ümitsizlik veriyorsa, büyük ihtimalle Fransız ya da Avrupalısınız." denilen haberde, 2011 yılıyla ilgili Nijeryalılar ve Afganların, Amerikalılardan daha umutlu olduklarının ortaya çıktığı kaydedildi. Gazete, Fransız düşünür Pascal Bruckner'in ülkesiyle ilgili, "bu eski kıtanın âdeti Fransa'da daha da yaygındır; daha iyi yaşadıkça daha çok şikâyet ederiz." değerlendirmesine yer verdi.⁵⁵ Aslında mutluluğun sırrının eşyada olmadığı asırlar öncesinde Hz. Fatıma örneğinde görülmektedir.

Biyografi yazarı Eraslan'nın "Hz. Fatıma'nın çeyizi, bizim zamanlarımıza göre ne kadar da sade... Onlar, eşya ile saadetin olmayacağını en başından biliyorlardı. Aşkın eşyaya ihtiyacı yoktur ki... Eşya; şeyler demek... Fatıma ve Ali aşklarına şey'leri gölge ettirmediler. Aşk: Mülk aramaz... Aşk: Mülkten sormaz... Aşk: Mülkle var kılınmaz. Onlar birbirlerini eşyanın el değdirmeyeceği bir aşkla sevdiler"⁵⁶ ifadeleri Hz. Fatıma'nın eşya ve mutluluk ilişkisini güzel anlatmaktadır.

Hz. Fatıma'nın manevi kişiliğini oluşturmada baba olarak Hz. Peygamber (sas) ön planda olmuştur. Hz. Fatıma'yı hep farklı kılmıştır. Hz. Fatıma Hz. Peygamber (sas)'in terbiyesi ile yetişmiş ve babasının birçok özelliğini taşımakta idi. Hz. Peygamber (sas) sefere giderken aile fertlerinden en son Fatıma ile vedalaşır, seferden dönünce de ilk olarak onunla görüşürdü.⁵⁷ Kadınlardan en çok Fatımayı, erkeklerden de Ali'yi sevmiş⁵⁸ "Fatıma benim bir parçamdır. Onu sevindiren beni sevin-dirmiş, onu üzen de beni üzmüş olur"⁵⁹ diyerek cahiliye çağının kadına olan

⁵⁵ <http://www.haber7.com/dunya/haber/678441-dunyanin-en-mutlu-ve-en-mutsuz-ulkesi>
: 12.04.2016.

⁵⁶ Eraslan Sibel, *Hz. Fatıma Can Parçası*, Elest Yayınları, İstanbul 2007, s. 180-181.

⁵⁷ Ebu Davut, Tereccül, 21.

⁵⁸ Tirmizi, Menakıb, 60.

⁵⁹ Buhari, Fedailu Ashabi'n-Nebi, 12, 29; Müslim, Fedailu's-Sahabe, 93-94; Hakim,

eğriti bakışına çeki düzen vermiştir. O, babasının uygun gördüğü hayat tarzını benimseyerek onun gibi sade yaşadı. İbadete olan düşkünlüğü ile “betül”, ilahi nurun yüzüne aksedişinden “zebra”, kimseyi incitmeme-ye gösterdiği özenden ve elinden geldiğince insanları hoşnut etmeye çalışan “marziyye” olarak anılır oldu.⁶⁰ “Mallarımı gece ve gündüz, gizli ve aşikâr olarak bayra harcayanlar var ya, işte onların Rab’leri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur ve onlar asla üzülmeyeceklerdir.”⁶¹ Ayeti hep ahiret yörüngeli yaşayan bu mualla aile bireylerinin ilahi kudret tarafından tebcilini ifade için nazil olduğu ifade edilir.⁶²

El değirmeninde un öğütmekten yorulan Fâtıma ile kuyudan su çekip taşımaktan yorulduğunu söyleyen Hz. Ali bu hususta Hz. Peygamber'den yardım istemeye karar verdiler. Hz. Fâtıma Medine'ye bir savaş esirinin geldiğini duyunca babasına giderek ondan kendisine ev işlerinde yardım edecek bir hizmetçi talep etti. Resûlullah da esiri, mescidde yatıp kalkan fakir Müslümanların (ehl-i Suffe) ihtiyaçlarını karşılamak üzere satacağını, bu sebeple kendisine bir hizmetçi veremeyeceğini, buna karşılık yatağa girdiği vakit otuz üçer defa sübhânal-lah, elhamdülillah, Allâhüekber demesinin istediği hizmetçiden kendisi için daha hayırlı olacağını söyleyerek hep uhrevi yörüngeli bir hayata hazırlamıştır⁶³. Hz. Peygamber (sas)'in bu yakın davranışı Fatıma'yı babasının manevi boyutunu kadınlık âlemine taşıyan bir hale getirmiştir. Fiziki olarak; yürümesinden konuşmasına, manen de; edebinden hayâsına kadar birçok vasfı ile Hz. Peygamber (sas)'e benzemekte idi⁶⁴.

Hz. Peygamber (sas)'in vefatından beş buçuk ay sonra vefat eden Hz. Fatıma'yı, ölümünden sonra vücudunu kimsenin görmemesi için vasiyet etmesi üzerine onu Hz. Ali ve Hz. Ebu Bekir'in hanımı Esmâ bint Ümeys yıkamıştır. Hz. Fatıma, kadın cenazelerinin erkeklerinki gibi üzerine örtülen bir kefenle sarılmış olarak herkesin gözü önünde bulunmasından rahatsız olduğunu Esmâ bnt. Ümeys'e söylediğinde

Müstedrek, III/154.

⁶⁰ Akbaş, Abdurrahman, “Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın Evliliği”, Ehl-i Beyt Sevgesi, Ankara 2006, s., 80.

⁶¹ Bakara, 2/274.

⁶² İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, 1/482.

⁶³ Buhari Fedailu Ashabi'n-Nebi, 9; Nafakat, 6-7; Da'vat, 11.

⁶⁴ İbn Sa'd, *Tabakat*, II/247.

Esmâ ona Habeşistan'da cenazelerin tabut içinde taşındığını anlatmış, bunun üzerine Hz. Fatıma kendi cenazesinin de böyle taşınmasını vasiyet etmiştir. Nitekim onun cenazesi de Esmâ bnt. Ümeys'in tarifi üzerine yapılan tabutla taşındı. Cenaze namazı Hz. Abbas veya Hz. Ali tarafından kıldırıldı. Vasiyeti üzerine geceleyin Hz. Ali Hz. Abbas ile oğlu Fazl tarafından Cennetu'l-Baki'ye defnedildi.⁶⁵

Sonuç

Modern dünyanın insanının yapması gereken vücut metabolizmasını beslemekten başkaları ile ilgilenmek ve duygularına karşı duyarlı olmaktır. Çünkü insanoglunun verdiği en mükemmel ve anlamlı mücadeleye; fitratının "süfli" yönünü "ulvileştirmek" için verdiği mücadeledir. Bu da geçmişten günümüze uzanıp tarihi hadiselerin "tekerrürü" değil "ibret" tabloları ile yüzleşmekten geçmektedir.

Günümüzde kadınlık âleminin kendini tüketerek göstermeye çalıştığı bir dünyada, kadınların Hz. Fatıma'nın "zühdüne" "sadelğine" ve "gönül dünyasına" ihtiyacı vardır. Hz. Fatıma'nın yürümesi, tebessümü, gibi davranışları ile Hz. Peygamber (sas)'e benzemesi onu farklı kılar. Hz. Peygamber (sas) tarafından da "Bu ümmetin kadınlarının hanımefendisi", "Dünya kadınlarının hanımefendisi", "Hz. Meryem'den sonra "Cennet kadınlarının hanımefendisi"⁶⁶ şeklinde iltifata mazhar olmuştur. Ölümünden sonra adının "Fatımiler" hanedanına verilmesi⁶⁷ ve tarihin sahifelerinde de anılır ve görünür olmasını sağlamıştır.

Hz. Peygamber (sas)'in namaz, oruç gibi ibadet hayatını kendine rehber edinen insanların aynı şekilde baba kız ilişkisini göz ardı etmeleri düşünülemez. Çünkü İslam, kız çocuklarının farklı travmalarla karşı karşıya kaldığı cahiliye Arap toplumunda çıkış yollarını Hz. Peygamber (sas) Hz. Fatıma üzerinden verdiği mesajlarla göstermiştir. Aynı şekilde modern dünyanın kadına bakışının da çok sağlıklı olduğu söylenemez. Kadına karşı şiddetin, ayrımcılığın, eğitim hakkından yoksun bırakılmanın, cinsiyetinin istismarı, eşitsizliğe düşürülmesi gibi hususlarla kadın gündemdeki yerini tıpkı ilk dönem gibi halen

⁶⁵ İbn Hacer, *İsabe*, IV/379-380.

⁶⁶ İbn Sa'd, *Tabakat*, 2/248.

⁶⁷ Fatımiler için bkz. Seyyid Eymen Fuad, "Fatımiler" *DİA*, İstanbul, 1995, XII/228.

korumaktadır. Şiddetin çokça görünür olduğu bir dünyada, Fatıma'nın sıfır şiddetli aile hayatının anılmaya her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır. Hz. Peygamber (sas)'in kızlarını evlendirirken damatlarının sosyal ve ekonomik statülerini dikkate aldığı dikkate değer bir husustur. Ancak Hz. Ali ekonomik olarak fazla imkâna sahip olamasa da ahlaki ve bilgi açısından bilinir olması tercih sebebi olmuştur.

Bütün bu olumsuzlukları aşmada ve topluma çözüm yolları göstermede Hz. Peygamber (sas) ve Hz. Fatıma örneklığı üzerinden çözüm yolları üretilebilir. Çünkü Hz. Peygamber (sas)'in aile içi davranışları toplum olarak handikapları aşmada aile hayatımız adına ışık olabilir. Aksi halde kendi manevi dinamiklerimizle çözemediğimiz problemlerimizi “İthal” reçetelerle aşmaya çalışır her gün farklı aile modelleri ile karşı karşıya kalırız. Nitekim enstet ilişkileri duyduğumuzda şaşırıp kalmaktan öteye bir şey yapamaz duruma gelebiliyoruz. Hz. Fatıma ile beraber Hz. Peygamber (sas) ile “erkeklerin içinde en sevdiğim Ali'dir” iltifatına nail olması damat kayınpeder ilişkisinin “sevgi eksenli” olması, Hz. Ali'nin Hz. Peygamber (sas)'in hicreti esnasında “ölümüne” yatağında yatması oldukça anlamlıdır.

Nesebi yakınlığın değil, insanın ancak amel ve aksiyonu ile “malın ve mülkün fayda vermeyeceği, ancak selim bir kalbin/imanın fayda vereceği”⁶⁸ günde fayda vereceğini Hz. Peygamber (sas) kızı ve yakınları üzerinden örneklendirmek suretiyle “kızım Fatıma eli boş olarak ahirete gitme düşüncesine sahip ol yoksa benim de sana faydam olmaz”⁶⁹ mesajını bütün ümmetine vermiştir. Hz. Peygamber (sas) 'in ümmetine bıraktığı en büyük kutsal emaneti olan “ablakımı” kadınlar dünyasına taşımaya en güzel model Hz. Fatıma'dır. Çünkü o, yürümesi, oturması, söz ve davranışlarıyla (hadîysen-kelamen⁷⁰) en çok Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ben

Kaynaklar

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Beyrut, 1985.

Akbaş, Abdurrahman, “Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın Evliliği”, Ehl-i Beyt Sevgisi,

⁶⁸ Şuara, 26/88-89.

⁶⁹ İbn Sa'd, *Tabakat*, II/216.

⁷⁰ Ebu Amr Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdî'l-Ber, *el-İstiab Fi Esmâ'il-Ashab*, (el-İsabenin kenarında), b.y., 1328, , IV/378.

Ankara 2006.

- Buhâri, Ebu Abdillâh Muhammed b. İbrahim, *Sabibu'l-Buhâri*, Mısır, 1212.
- Bintu's-Şatı', Aişe Abdurrahman, *Rasulullahın Kızları ve Torunları*, trc. İsmail Kaya, Uysal Kitabevi, Konya, 1987.
- Canan, İbrahim, *Hadis Ansiklopedisi*, İstanbul 1996.
- Chapman, Gary, *Beş Sevgi Dili*, trc. Betül Çelik, İstanbul 2004.
- Cüceloğlu, Doğan, *İletişim Donanımları*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2002.
- Çağatay, Neşet, *İslam Dönemine Dek Arap Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989.
- Çalıkçı, Ayşenur, "Ehl-i Beyt Anaları", Ehl-i Beyt Sevgisi, Ankara 2006.
- Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah, *es-Sünen*, th.
- Demir, Ömer-Acar Mustafa, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara 1977.
- Ebu Davud, Süleyman İbnu'l-Esas, *es-Sünen*, Beyrut 1980.
- Ebu's-Suud, Muhammed b. Muhammed el-İmâdi, *İrşadu'l-Akli's-Selim ilâ Mezâya'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Beyrut, th.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul 1986.
- Eraslan, Sibel, *Hz. Fatıma Can Parçası*, Elest Yayınları, İstanbul 2007.
- Esed Muhammed, *Kur'an Mesajı –Meal-Tefsir-*, trc. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İstanbul 1999.
- Fidan, Hafsa, *Değişen Dünyada Kadın*, DİB Yayınları, Ankara 2008.
- Hâkim, Ebu Abdillâh Muhammed b. Abdillâh, *Müstedrek 'Ale's-Sabihayn Fi'l-Hadis*, Beyrut, 1990.
- ÖZ, Mustafa, "Ehl-i Beyt" *DİA*, X, 499, İstanbul 1994.
- Öztürk Yaşar Nuri, *Ehl-i Beytin Annesi Hz. Fatıma*, İstanbul 1997.
- İbn Abdil-Ber, Ebu Amr Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed, *el-İstiab Fi Esmâil-Ashab*, (el-İsabenin kenarında), 1328.
- İbnu'l-Esir, Ali b. Muhammed el-Cezeri, *Üsdu'l-Ğabe Fi Ma'rifeti's-Sahabe*, th.
- İbn Hacer, Şemsuddin Ahmed b. Ali, el-Askalani, *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahabe*, Mısır, 1328.

- İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İsmail, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim*, İstanbul 1985.
- İbn Sa'd, Ebu Abdillâh Muhammed, *et-Tabakatu'l-Kübra*, Beyrut, 1985.
- İslamoğlu, Mustafa, *Hayat Kitabı Kur'an Gerekeçeli Meal-Tefsir*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2008
- Kandemir, M. Yaşar, "Fatıma" *DİA*, XII, 219-223, İstanbul 1995.
- Köse, Ali, "*Modern İnsanın Çıkmazları*", 27.11.2004.
- Müsned, bkz. Ahmed b. Hanbel
- Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. el-Haccac el-Kuşeyri, *Sabihu Müslim*, İstanbul 1985.
- Seyyid, Eymen Fuad, "*Fatımiler*" *DİA*, XII, 228-237, İstanbul, 1995.
- Râzi, Fahrüddin Muhammed b. Ömer, *et-Tefsiru'l-Kebir*, Beyrut, 1982.
- Taberî, Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir, *Câmiu'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'ân*(ofset, Baskı) Beyrut, 1988.
- Tirmizi, Ebu 'İsa Muhammed b. 'İsa, *el-Camiu's-Sabih*, thk. A. Muhammed Şakir, Mısır, 1985.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım, Carullah Mahmud b. Ömer, *el-Keşşâf an Hakâiki't-*